

CİLT / VOLUME: VIII • SAYI / ISSUE: 1 • HAZİRAN / JUNE 2021
ONLINE ISSN: 2529-0045

MARMARA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

MARMARA UNIVERSITY JOURNAL OF TURKOLOGY

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi (MUTAD) / Marmara University Journal of Turkology (MUJOT)

6 Aylık Uluslararası Hakemli Dergi / Biannual Peer-Reviewed International Journal

Yıl / Year: Haziran / June 2021, Cilt / Volume: VIII, Sayı / Issue: 1

Online ISSN: 2529-0045

Kuruluş Yılı / Foundation Year: 2014

Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Adına İmtiyaz Sahibi / Owner

Prof. Dr. Erol ÖZVAR (Rektör / Rector)

Derginin Kurucusu / Founder of the Journal

Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK

Derginin Sahibi / Owner of the Journal

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Adına / On behalf of Institute of Turkic Studies of Marmara University

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Enstitü Müdürü / Director of Institute)

Baş Editör / Editor in Chief

Prof. Dr. Özlem DENİZ YILMAZ (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Alan Editörleri / Field Editors

Prof. Dr. Özlem DENİZ YILMAZ, Dil-Kültür / Linguistics-Culture (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye), Doç. Dr. Bahar DERVİŞCEMALOĞLU, Edebiyat / Literature (Ege Üniversitesi, İzmir / Türkiye), Prof. Dr. Okan YEŞİLOT, Tarih / History (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Editör Yardımcısı / Assistant Editor

Dr. Öğr. Üyesi Hümeyra BOSTAN BERBER (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Redaktörler / Redactors

Zeynep AKARSLAN (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye), Burcu SIBIÇ (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye), Elif UZUNAGAÇ (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Sekretarya / Secretariat

Elif UZUNAGAÇ (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Apollinaria S. AVRUTİNA (St. Petersburg Devlet Üniversitesi, St. Petersburg / Rusya Federasyonu)

Prof. Dr. Osman Gazi ÖZGÜDENLİ (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Evangelia BALTA (Ulusal Helen Araştırmaları Vakfı, Atina / Yunanistan)

Öğr. Gör. Dr. Liaisan ŞAHİN (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi, Ankara / Türkiye)

Doç. Dr. Nikolay N. TELİTSİN (St. Petersburg Devlet Üniversitesi, St. Petersburg / Rusya Federasyonu)

Dr. Öğr. Üyesi Faisal HUSAİN (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi, State College / Amerika Birleşik Devletleri)

Prof. Dr. István VÁSÁRY (Macar Bilimler Akademisi, Budapeşte / Macaristan)

Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Olivier BOUQUET (Paris Diderot Üniversitesi, Paris / Fransa)

Doç. Dr. Hakan KIRIMLI (Bilkent Üniversitesi, Ankara / Türkiye)

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Gabor AGOSTON (Georgetown Üniversitesi, Vaşington / Amerika Birleşik Devletleri)

Doç. Dr. Danuta CHMIELOWSKA (Varşova Üniversitesi, Varşova / Polonya)

Prof. Dr. Evá Judit CSÁKI (Pazmany Peter Katolik Üniversitesi, Budapeşte / Macaristan)

Prof. Dr. İsmail E. ERÜNSAL (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Peter B. GOLDEN (Rutgers Üniversitesi, New Jersey / Amerika Birleşik Devletleri)

Prof. Dr. Viktor G. GUZEV (St. Petersburg Devlet Üniversitesi, St. Petersburg / Rusya Federasyonu)

Prof. Dr. Emine GÜRİSOY NASKALÍ (Emekli Öğretim Üyesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Tooru HAYASHI (Tokyo Üniversitesi, Tokyo / Japonya)

Prof. Dr. Yerden KAZHYBEK (Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı Ahmet Baytursınoğlu Dil Bilimi Enstitüsü, Almatı / Kazakistan Cumhuriyeti)

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Darhan KIDIRALÍ (Uluslararası Türk Akademisi, Nur-Sultan / Kazakistan Cumhuriyeti)

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (Michigan Devlet Üniversitesi, East Lansing / Amerika Birleşik Devletleri)

Prof. Dr. Nizomitdin MAKHMUDOV (Özbekistan Bilimler Akademisi, Taşkent / Özbekistan Cumhuriyeti)

Prof. Dr. Klaus RÓHRBORN (Emekli Öğretim Üyesi, Gottingen / Almanya)

Prof. Dr. Nesrin SARIAHMETOĞLU (Emekli Öğretim Üyesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Murat ULUSKAN (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Alfiya YUSUPOVA (Kazan-İdil Boyu Federal Üniversitesi, Kazan / Tataristan Cumhuriyeti / Rusya Federasyonu)

2021 Yılı (Cilt VIII, Sayı 1) Hakemleri / 2021 Year (Volume VIII, Issues 1) Referees

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ADALIOĞLU (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir / Türkiye)

Doç. Dr. Ali ASKER (Karabük Üniversitesi, Karabük / Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut BABACAN (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Süheyla BALCI AKOVA (İstanbul Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Yüksel ÇELİK (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Adnan ÇEVİK (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla / Türkiye)

Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK (İstanbul Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Doç. Dr. Uğur DEMİR (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Özlem SERTKAYA DOĞAN (İstanbul Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Mehdi GENCELÍ (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Doç. Dr. Ramazan Erhan GÜLLÜ (İstanbul Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Muhammet GÜR (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Şenol KANTARCI (Akdeniz Üniversitesi, Antalya / Türkiye)

Doç. Dr. Hakan KARAGÖZ (Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta / Türkiye)

Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Doç. Dr. Uğur KURTARAN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman / Türkiye)

Doç. Dr. Eminatp MALKOÇ (İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Doç. Dr. İlur NAFİKOV (İstanbul Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Turgay ŞAFAK (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Cengiz TOMAR (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Türkistan / Kazakistan)

Dr. Öğr. Üyesi Kadir TURGUT (İstanbul Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Sema UĞURCAN (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Aydın USTA (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT (Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

Prof. Dr. Kazım YETİŞ (İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul / Türkiye)

İletişim Bilgileri / Contact Details

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü / Institute of Turkic Studies of Marmara University

Adres / Address: Göztepe Yerleşkesi, 34722, Kadıköy, İstanbul / Türkiye

Tel / Phone: +90 216 777 18 80

Faks / Fax: +90 216 777 18 81

E-Posta / E-Mail: mutad@marmara.edu.tr

Web: <http://turkiyat.marmara.edu.tr/>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mtad>

Marmara Üniversitesi Yayınevi / Marmara University Press

Adres / Address: Göztepe Yerleşkesi, 34722, Kadıköy, İstanbul / Türkiye

Tel / Phone: +90 216 777 14 08

Faks / Fax: +90 216 777 14 01

E-Posta / E-Mail: yayinevi@marmara.edu.tr

MARMARA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün uluslararası hakemli yayınıdır. Altı ayda bir yayınlanır. Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, TÜBİTAK / ULAKBİM SBVT, ASOS İndeks, DRJI (Directory of Research Journals Indexing), ULRICH Global Serials Directory, EBSCO uluslararası alan endeksi tarafından taranmakta ve dizinlenmektedir. Dergide yayınlanan makalelerdeki görüşler yazarlarına aittir. Yayın Kurulu tarafından benimsendiği anlamına gelmez. Yayın Kurulu, yazının özüne dokunmaksızın gerekli yazım ve ifade değişikliklerini yapma hakkını saklı tutar. Dergiden yapılan alıntılarda kaynak göstermek mecburidir.

MARMARA UNIVERSITY JOURNAL OF TURKOLOGY is a peer-reviewed international journal of Institute of Turkic Studies of Marmara University. The journal is a biannual publication. Marmara University Journal of Turkology is indexed by TÜBİTAK / ULAKBİM SBVT, ASOS Index, DRJI (Directory of Research Journals Indexing), ULRICH Global Serials Directory and EBSCO International Index. All the views and opinions expressed in the articles are those of the authors and they do not necessarily reflect the views or opinions of the editor, the editorial board, or the publisher. The editorial board reserves the right to make necessary changes in spelling and phrase without changing content. The published contents in the articles cannot be used without being cited.

İçindekiler / Contents

Takdim VII

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

Neşâdâbâd ve Çerâğan Sahilsaraylarında İki Özel Gün: Belgrad Antlaşması'nın Kalıcı Olarak Temdidi (Nisan-Mayıs 1747)

Two Special Days at Neşâdâbâd and Çerâğan Mansions: The Permanent Extension of the Treaty of Belgrade (April-May 1747)

Hüseyin Onur ERCAN 1

Fenerli Aristokrasisinde Proto-Milliyetçi Bir Örnek: Aleksandros İpsilantis ve Filiki Eteria
A Proto-Nationalist Example in the Phanariot Aristocracy: Aleksandros Ypsilantis and Philiki Etaireia

Arzu ERMAN 26

Türkiye-Bulgaristan Ticari İlişkileri (1969-2016)

Turkey-Bulgaria Trade Relations (1969-2016)

Hülya KAYALI, Özgür COŞKUN 48

Vilâyet-i Ermen Vâlisi Emir Sutay Noyan ve Sutaylılar

Vilâyet-i Armenia Governor Sutay Noyan and Sutays

Erol KELEŞ 73

Sibirya'da Ruslar: Rus İşgalinin Katalizörü Olarak Stroganov Ailesi

Russians in Siberia: The Stroganov Family as the Catalyst of the Russian Occupation

Zafer SEVER 91

DERLEME MAKALELER / REVIEWS

- Bakü Devlet Üniversitesi: Doğu'nun Avrupa Tarzındaki İlk Yükseköğretim Kurumunun Kuruluş Serüveni
Baku State University: The Foundation Adventure of the First European-Style Higher Education Institution of the East
Ramin SADIGOV 110

- Ali Salâhaddîn'in Abdülhak Hâmid'e Nazireleri
Ali Salâhaddin's Nazires to Abdülhak Hâmid
Ayşe SAĞLAM, Mustafa YİĞİTOĞLU 126

METİN NEŞRİ / TRANSCRIPTION

- Trablusgarp Savaşı'nda Propaganda Edebiyatı: Recep Vahyî'nin *Manzum Türkiye-İtalya Harbi* (İnceleme-Metin)
Propaganda Literature in the Italo-Turkish War: Recep Vahyî's *Manzum Türkiye-İtalya Harbi* [The Italo-Turkish War in Verse] (Examination-Text)
Hasan ULUCUTSOY 143

Takdim

Değerli okurlarımız, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nin* VIII. Cilt, 1. Sayısı (Haziran 2021); araştırma makalesi, derleme makale ve metin neşrinden oluşmaktadır.

Hüseyin Onur Ercan'ın “Neşâdâbâd ve Çerâğan Sahilsaraylarında İki Özel Gün: Belgrad Antlaşması'nın Kalıcı Olarak Temdidi (Nisan-Mayıs 1747)” adlı çalışmasında Kutsal Roma Alman İmparatorluğunun İstanbul'daki Avusturya daimî elçisi Heinrich von Penkler aracılığıyla Belgrad Antlaşması'nın kalıcı olarak temdidi konusu ele alınmıştır. Makale, söz konusu süreci aktaran Penkler'in raporu ve Avusturya ve Türk devlet arşivlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Arzu Erman'ın “Fenerli Aristokrasisinde Proto-Milliyetçi Bir Örnek: Aleksandros İpsilantis ve Filiki Eteria” başlıklı makalesinde İstanbul'un fethinin ardından Bizans İmparatorluğu'nun hayatta kalan ya da Batı'ya iltica etmeyen aristokrat ailelerinden birine mensup Aleksandros İpsilantis'in Osmanlı Devleti'nin siyasi yapısından ayrılarak Yunan bağımsızlığını hedefleyen Filiki Eteria adlı örgütün başkanlığına geçmesi işlenmiş, başkanı olduğu bu örgütün tarih yazımımızda karıştırılan ve az bilinen yönlerine ışık tutulmuştur.

Hülya Kayalı ve Özgür Coşkun tarafından kaleme alınan “Türkiye-Bulgaristan Ticari İlişkileri (1969-2016)” adlı makalede 1969-2016 tarihleri arası iki ülke arasındaki ticari ilişkiler ele alınmıştır.

Erol Keleş tarafından yazılan “Vilâyet-i Ermen Vâlisi Emir Sutay Noyan ve Sutaylılar” başlıklı makalede İlhanlı idari sisteminde *Vilâyet-i Ermen* olarak adlandırılan bölgenin valilerinden olan Emir Sutay Noyan, faaliyetleri ve Sutaylılar konusu işlenmiştir.

Ramin Sadıgov tarafından kaleme alınan “Bakü Devlet Üniversitesi: Doğu'nun Avrupa Tarzındaki İlk Yükseköğretim Kurumunun Kuruluş Serüveni” adlı çalışmada 28 Mayıs 1918'de kurulan ve sadece 23 ay süren Azerbaycan Cumhuriyeti'nin eğitim konusunda attığı önemli adımlardan biri olan Bakü Devlet Üniversitesi'nin kurulması süreci anlatılmıştır.

Ayşe Sağlam ve Mustafa Yiğitoğlu'nun “Ali Salâhaddin'in Abdülhak Hâmid'e Nazireleri” başlıklı makalesinde Osmanlı Devleti'nin son dönemi ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında yaşayan Ali Salâhaddin Yiğitoğlu'nun “şair-i azam” unvanıyla anılan Abdülhak Hâmid Tarhan'ın “Ölü” şiirine yazdığı nazireler incelenmiştir.

Zafer Sever'in “Sibirya'da Ruslar: Rus İşgalinin Katalizörü Olarak Stroganov Ailesi” adlı yazısında Tatar soylu Stroganov ailesi ve bu ailenin Batı Sibirya'daki ilk kale/şehirleri inşa ederek Rus yayılmacılığının başlamasında, Sibirya'nın zengin topraklarını Ruslara açmasında ve bölgenin Ruslaştırılma sürecinde oynadığı rol ele alınmıştır.

Hasan Ulucutsoy'un "Trablusgarp Savaşında Propaganda Edebiyatı: Recep Vahyi'nin *Manzum Türkiye-İtalya Harbi* (İnceleme-Metin)" başlıklı yazısında ise *Manzum Türkiye-İtalya Harbi* adlı eserin değerlendirmesi yapıp transkripsiyonu verilmiştir.

Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan yazıların akademik çevreye ve Türklük bilimine ilgi duyan herkese yararlı olmasını dileriz. Dergimizin bu sayısına katkıda bulunan değerli akademisyenlere, makale değerlendirmelerini yapan hakemlerimize, yayın ve danışma kurulu üyelerimize teşekkürlerimizi sunarız.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT